

E- KULTUROLOĢIJA. Materiālu sagatavoja Andrejs Mūrnieks

1. tēma: „Kultūras jēdziens” Uzdevumi.

4. apakštemats: *Kultūras hierarhiskā uzbūve, kultūras kodols.*



1. Uzdevums. 1) Noskaidrojiet, kas ir sabiedrības augstākā vērtība mūsdienās Latvijā! (/Izsakiet savas domas, kas ir sabiedrības augstākā vērtība mūsdienās visā Rietumu kultūrā!)

2) Problēmas izpētes gaitā aptaujājiet savus klasesbiedrus (vecākus, pedagogus)! Salīdziniet viņu atbildes un izdariet secinājumus!

3) Salīdziniet mūsdienu sabiedrības augstākās vērtības ar augstākajām vērtībām un ideāliem iepriekšējos vēstures periodos!

Uzdevuma gaitas apraksts un komentāri!



1. Uzdevums. *1) Noskaidrot, kas ir sabiedrības augstākā vērtība mūsdienās Latvijā (Ivisā Rietumu kultūrā), 2) salīdzināt ar augstākajām vērtībām un ideāliem iepriekšējos vēstures periodos.*

Uzdevuma gaitas apraksts, komentāri: Skolēni izpilda uzdevumu vai nu individuāli vai grupās un piedāvā savus atbilžu variantus. Tie tiek uzrakstīti uz tāfeles un grupēti. (Variants: iespējams to uzdot arī kā praktisko darbu – aptaujāt klasesbiedrus vai skolotājus, vecākus; izveidot no gūtajām atbildēm visvairāk minēto augstāko vērtību sarakstu.)

Iespējamās atbildes: demokrātija, cilvēktiesības, nauda, egoisms, brīvība, laime, ģimene, slava, pašapliecināšanās. Var gadīties arī tādas atbildes kā ekonomiskās krīzes pārvarēšana – Latvijā, vai planētas glābšana no ekoloģiskās krīzes (Rietumu kultūras gadījumā). Pēc tam var tikt izvērsta diskusija par to, kas tomēr visvairāk nodarbina un uztrauc mūsdienu sabiedrību un katru cilvēku individuāli. Visticamāk, ka vairākums, it sevišķi zēnu vidū, par galveno vērtību jeb sabiedrības mērķi uzskatīs naudu. Šajā gadījumā svarīgi noskaidrot - kas ir nauda, pārrunāt, ka nauda nav gluži materiāla lieta (materiālas ir vienīgi banknotes, monētas), bet gan simbols, pieņēmums – vērtību mērs, kas darbojas tikai konkrētas sabiedrības un tās kultūras ietvaros, kurā naudai ir jēga (pirmatnējā sabiedrībā, piemēram, naudai jēgas nebūs). Vērtību konkrētai banknotei nosaka sabiedrībā pieņemtā vienošanās, noruna un bieži vien valūtu vērtību (t. i., reālo pirktpēju) nosaka psiholoģiskie faktori (piemēram, panika biržā utml.; skolēnam jāatgādina, ko viņš par to jau zina no ekonomikas un sociālajām zinībām).

Kapitālisma ekonomikas un liberālisma ideoloģijas kontekstā nauda patiešām kļūst par galveno vērtību, visu citu vērtību mēru (jo sabiedrībā vairs nav kopīgu, vienojošu ideālu un mērķu, sakarā ar vērtību relativismu – postmodernismā). Finanšu struktūras (tai skaitā starptautiskās: PB, SVF) iegūst arvien lielāku varu. Cilvēku izdzīvošana, dzīves kvalitāte un noskaņojums kļūst atkarīgs no naudas. Masu kultūra veicina un propagandē patērējošas un dīkas dzīves ideālu, kurā naudai ir galvenā un dažkārt pat vienīgā nozīme. Taču jāatrunā, ka iespējams kultivēt arī citādākas vērtības un attieksmes, ka cilvēks var veidot savu kultūru vai pievienoties kādiem augstākiem kultūras ideāliem, kas atšķiras no dominējošās tendences. Turklāt līdztekus masu

kultūrai vēl joprojām saglabā savu nozīmi pagātnes kultūru elementi (t.sk. garīgās vērtības).

Otrais uzdevuma solis prasa atsaukt atmiņā zināšanas no vēstures par to, kas bija galvenais sabiedrības ideāls un mērķis padomju laikos, pirms tam, Latvijas pirmo atmodu periodā, Eiropā jaunajos laikos, vēl pirms tam – viduslaikos utt.

Ja skolēniem šādu zināšanu nav vai tās aizmirsušās, šo uzdevumu ieteicams pārcelt uz vēlāku laiku.